

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

20:de årg. 1924.

N:r 6. Juni.

Pris 25 öre.

Moderskap och förvärvsarbete.

Några frågor, som tyckas kräva en verkligt energisk och ihärdig medverkan från kvinnornas sida, för att överhuvud bli upptagna till behandling i vår lagstiftande församling äro de, som närmast beröra kvinnorna själva, moderskapet och de späda barnens vård.

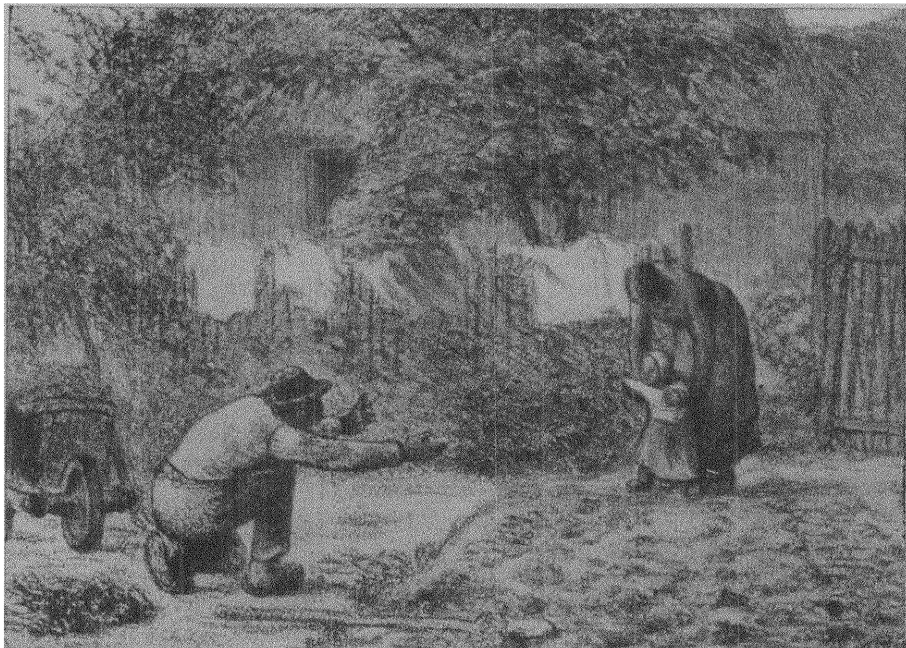
Samhällets intresse för barnen har hittills i regel visat sig först vid skolpliktsåldern. Men just under de första åren och den allra första tiden, då barnet är minst motståndskraftigt mot de faror osunda och tortfiga förhållanden hoppa omkring det, taga många barn skada till såväl kropp som själ, om de alls överleva en sådan tid. Och mödrarna, som slitas mellan nödvändigheten att bidra till hemmets ekonomi för att skaffa barnen vad de behöva och öron och självupps offringen i att lämna barnen i andras händer eller vind för våg i hemmet, ha också en svår tid. Barnkrubbor och skolbarnshem finnas inte i den utsträckning, att alla förvärvsarbetande mödrar kunna använda sig av dem, och ofta ligga de för långt bort från hemmen. Men även kostnaden för vården kan vara för stor, och i så fall blir det de, som bäst behövde denna hjälp, som få undvara den.

En av lic. Helgo Lindstedt gjord

undersökning i Malmö och Lund om vården av de barn, vars mödrar arbetade utom hemmet, tryckt i Tiden n:r 7—8, 1923, visar, att i Malmö närmare hälften av dessa barn mellan ett och sex år lämnades antingen

barn en lämplig vård och inte i första hand på institutioner, som, om än så förträffliga, skilja mödrarna från barnen.

Som ett exempel på hur en mor kan känna tvånget att lämna sitt hem

Miliet: FÖRSTA STEGET.

alldeles utan tillsyn eller med den bristfälliga vård äldre syskon i skolåldern kan ge. Av fabriksarbeterskornas barn var det endast 13 %, som vårdades på barnkrubbor eller skolbarnshem.

Även om denna vård givetvis kan vara bättre än den vård barnet kan få i ett fattigt hem, kan man väl knappast anse, att den skulle vara i regel mer önskvärd för det späda barnet än moderns vård. Och en utveckling mot bättre förhållanden bör helt visst inriktas på att skaffa bättre, rymligare och mer hygieniskt tillfredsställande hem och större möjligheter för mödrarna, att själva ge sina

och sina barn vill jag anföras en insändare från en bomullsväverska i Lancashire till den engelska arbetartidningen The Ney Leader med anledning av en artikel om den fattiga befolkningens liv i Poplar-distriktet. Hon säger om den grupp av fabriksarbeterskor hon tillhör, som sedan gammalt hört till de bäst betalda och bäst organiserade i England.

”I textilindustrin, där jag arbetar, betraktar man oss som profitskapande maskiner. Vår levnadsförhållanden och vårt arbete äro förfärliga och livet blir ingenting annat än ett släp från vaggan till gravsten. — Männens löner, ha i min tid inte räckt till att underhålla en person, långt mindre hustru och barn. Vi gifte arbetande mödrar få föda våra barn i smärta och fattigdom, och så snart vi bara äro starka nog att arbeta igen, högst kan det bli tre månaders vila, kommer den förfärliga slitningen tillbaka mellan kärlek och plikt. Vi finna, att vi måste arbeta igen för att kunna köpa mjölk och kläder till barnet, och barnet måste lämnas till främlingar. Ingen kan ana, vilken uppoffring det är, ingen utom en mor som har det så ställt. Säkert är, att det inte är rättvist, och jag anser varje barn ha rätt till en mors omsorg. Jag har aldrig kunnat förstå, varför vi, när vi all-

tid arbetat efter bästa förmåga, skola ha det så och likväl nätt och jämt kunna existera. Det är 20 års sådant slit, som kommer mig att tala så — — —”

Kvinnor, sådana som denna textilarbeterska, skulle helt säkert inte lämna det arbete i hemmet, som tillfredsställer dem, om inte nöden drev dem därtill. Naturligtvis finns det kvinnor, som föredraga förvärvsarbetet framför arbetet i hemmet även om de äro i tillfälle att välja, och förmodligen må såväl de som hemmen bäst av att någon annan sköter om hemmet för dem. (Men man kan väl antaga, att det skulle bli ett fåtal, som valde arbetet utom hemmet, så länge barnen äro små. Att för dem, som behövas i hemmen och önska stanna där möjlighet härtill bereds utan att de tvingas eller lockas till den uppslitande delning mellan hem och förvärvsarbete, som nu är så mångas olycka, är förvisso ett samhällsintresse. Jag har valt detta exempel från Lancashire därför att man brukar anföra just dessa textilarbeterskor som exempel på fördelen av gifta kvinnors arbete utanför hemmet. Lancashirearbeterskorna äro sedan gammalt kända som synnerligen dugliga arbeterskor och lämna sällan sitt arbete, när de gifta sig. Medaljen har emellertid en avigsida. Fastän kvinnorna äro väl betalda, och detta lockar dem att fortsätta arbetet som gifta, äro männen löner i denna industri så låga, att arbetet utanför hemmet för kvinnorna blir en nödvändighet. Ofta förtjäna man och hustru tillsammans inte mer än en ensam man i ett annat yrke. Och det är troligt, att det just är de bidrag, kvinnan kan lämna, som göra det svårt för männen att pressa upp sina löner till en familjeförsörjares nivå. Man ser ofta detsamma i andra industrier, men vanligen är det då kvinnorna, som exploateras mest. När en industri, som sysselsätter manlig arbetskraft, samlas på en plats, uppstår ofta en ny industri av annat slag, som tillvaratar den kvinnliga arbetskraften för billigt pris. Men när kvinnornas löner äro de som hållas nere är risken för hemmen mindre, modern kan då gå tillbaka till hemarbetet, när så behövs.

Utvecklingen går emellertid helt säkert i den riktningen, att de gifta kvinnornas arbete utanför hemmen blir allt vanligare, och i de samhällsläger, där ej nödvändigheten tvingar därtill, är den självständiga inkomsten en tillräcklig lockelse. Om

samtidigt en utveckling mot inskränkning av barnantalet sker, undanrödjes därmed en hel del av svårigheterna. Kvinnorna få då också större möjligheter att utbilda sig, lära ett yrke eller ta en examen, om de kunna räkna med att efter giftermålet fortsätta med arbetet med ett avbrott på några år eller kanske ett tiotal år. Men under denna tid, då barnen komma och familjens kassa sättes på mycket hårt prov, måste det sörjas för, att modern inte, till sin egen, barnens och samhällets skada, drives ut i förvärvsarbetet för tidigt.

De sätt som föreslagits härför äro understöd åt mödrar och späda barn i form av moderskapsförsäkring och sjukstugor och vård åt behövande mödrar. De avse att hjälpa den närmaste tiden före och efter barnsörden. Dessa förslag ha hittills hos oss inte hunnit utanför de fromma önskingarnas område. Den opinionsyttring första kammaren nyligen bestod den mycket blygsamma Östlund-Hesselgrenska motionen om upptagande av den 1914 påbörjade och 1922 avbrutna utredningen av möjligheten att bereda bättre vård åt barnaföderskor och späda barn, kunde man ju gärna kosta på sig, då andra kammaren redan fällt förslaget. Det återstår att se, om den var mer än en vacker gest. För de socialdemokratiska kvinnorna behöver det väl inte nämnas, att moderskapsförsäkringen står på vårt program. Men när kommer den att flyttas från önskelistan till de realiserbara kravens plats? Det beror tydligen på kvinnorna själva.

Andra åtgärder, mera vittgående till sin natur och förmodligen också i konsekvenserna är den familjeförsörjning, som genom tillägg till lönen, olika stora efter familjens storlek, söka anpassa lönerna efter behoven. I de av kriget härjade länderna är detta lönesystem mycket utbrett. Hos oss har det under kristiden något praktiserats och har föreslagits vid regleringen av löner i statstjänst men mött motstånd från de manliga statstjänarna. Om detta system emellertid på annat håll visat sig livskraftigt inte bara för statstjänst, där det är lättare genomförbart, utan också vunnit utbredning inom stora delar av ett lands industri som i Frankrike, torde det förtjäna att på allvar diskuteras. För kvinnorna skulle sådana bidrag, utom att de medförde början till en för många välbehövligen ekonomisk självständig-

het och innebure ett erkännande av det husliga arbetets värde för samhället, lyfta de mest tryckande bekymren från hustrun och modern och erbjuda henne en möjlighet att ägna sig åt sina barn inte bara under den allra första tiden, utan så länge de behöva henne. De skulle också möjliggöra en både rättvisare och mer ekonomiskt tillfredsställande lösning av förhållandet mellan mäns och kvinnors löner, då genom sådana familjeförsörjningstillägg den enda berättigade invändningen mot en lika lön för lika arbete bortföller. Man har anmärkt, att en sådan lön efter behov komme att ställa familjeförsörjarna sämre i konkurrensen om arbete, eftersom deras arbete bleve dyrare. Genom det system, som sedan kriget använts i Frankrike, där arbetsgivaren betalar sina bidrag till en gemensam kassa, som sedan sköter om utbetalningen till arbetarna, och där hans bidrag uträknas i procent på tillverkningen och han alltså inte vinner något på att anställa ogifta, tycks större möjligheter öppna sig för ett sådant lönesystem.

I England, där man under kriget hade tillfälle att se de goda verkningarna för hemmen av de familjebidrag, som utbetalades till anhöriga till männen i krigstjänst, har man arbetat för en utvidgning av socialförsäkringen för att få den att omfatta också moderskapsförsäkring och familjebidrag. Den fara för minskad arbetskraft för industrin, som gjort de franska arbetsgivarna så intresserade av barnavård, är inte så stor där, och hos oss torde knappast, trots att vårt födelsetal närmar sig det franska, en sådan löneform ha utsikt att bli populär ens bland arbetsgivarna.

Så mycket mer kan kravet på samhällets ingripande i en eller annan form till skydd för barnen förtjäna att uppmärksammas, helst som frånvaron av en arbetslöshetsförsäkring hos oss gör hemmen särskilt utsatta för risker. Och de hem som drabbats hårdast, änkorna med oförsörjda barn, som i första hand få tänka på förvärvet och i sista hand på barnens uppfostran, vänta ännu på samhällets hjälp för att få ägna sig också åt barnen. För de ogifta mödrarna har samhället genom barnavårdsmännen sökt skaffa någon hjälp, men också här kunde många gånger ett obarmhärtigt skiljande av barnet från modern undvikas, om man ville erkänna barnets vård och uppfostran som ett samhällsnyttigt ar-

På skolkongress i Köpenhamn.

De nya idéer på uppfostrans område, som allt tydligare framträtt under det sista årtiondet, äro i själva verket så revolutionerande, att de förr eller senare med nödvändighet måste påverka den allmänna uppfostringsverksamheten. Tidskriften "Pedagogiska spörsmål" är sedan november 1923 ett organ för dessa idéer. Frihet för barnet till individuell utveckling, till aktivt och initiativrikt arbete, koncentration i arbetet, självdisciplin och ömsesidig hjälp ha av den nya rörelsen satts i högsäte! i stället för auktoritetsprincipen och minneskunskapen.

I Köpenhamn hölls den 12, 13 och 14 april en skolkongress, arrangerad av förespråkarna för den nya skolan. Deltagare — icke blott skolfolk utan även privatpersoner — hade mött upp så talrikt, att den sal å Teknologiska institutet, där mötet öppnades, inte räckte till, utan stora högtidssalen i samma byggnad måste tagas i anspråk. Ledare för mötet var doktor Sigurd Næsgaard, "Sjælen i den hele Bevægelse paa dansk Grund", som Politiken skriver. Under teknad var ej i tillfälle att närvara vid mötets öppnande och fick alltså ej heller höra programmets första föredrag, vilket hölls av lärarinnan fröken Ribbjerg, som tecknade några drag ur den moderna engelska och tyska skolverksamheten. Men jag hade det stora nöjet att höra mrs Beatrice Ensor tala om framtidens skola. Hennes framställning bottnar i praktiska försök, som gjorts vid hennes skola i England. Mrs Ensors hela framträdande vittnar om en stark och originell personlighet och hennes entusiasm är i högsta grad smittande. För henne är den gamla skolan uniformitet, den nya frihet.

bete som bör lönas av samhället. Men hittills ha alla sådana krav mött mer motstånd och avvisande än förståelse, och även när man erkänner reformernas behövighet, komma de finansiella svårigheterna som den avgörande invändningen. Kanske blir denna invändning mindre vägran, om vi lyckas åstadkomma en verklig begränsning av våra rustningsbördor.

Eva Wigforss.

Den gamla skolan söker icke att lära barnen, huru de skola leva, utan propagerar dem med vetande, fakta, för vilka de många gånger icke ha något intresse. Det är skillnad på kunskapsmeddelande och uppfostran. Icke alla barn påverkas genom intellektet, för mången går vägen till utveckling genom viljans påverkande, som utlöser sig i barnets handling, andra åter påverkas genom känslan eller rent intuitivt. Hittills har man i skolan nästan uteslutande tagit hänsyn till den förstnämnda kategorin av barn. Framför allt måste uppfostraren, enligt mrs Ensor, utgå ifrån, att barnet är gott. "Det finns inga dåliga barn, det finns endast svarledda barn." Man "kallar" på det goda hos barnet, så kommer det fram. Skolan skall vara så organiserad, att barnet där kan vara verksamt enligt sin natur; därför äro kurser, schemata m. m. av underordnad betydelse, ja, mången gång verka de hindrande.

Mrs Ensors föredrag mottogs med det hjärtligaste bifall.

På aftonen talade professorn i pedagogik Peter Petersen i Jena. Det var ett två timmars långt anförande, under vilket talaren uppdrog en jämförelse mellan den gamla och nya skolan. Den gamla karakteriseras av tvång: kurser, schemata, prov, examen. Visserligen äro barnen verksamma, men det är en verksamhet, som påtvingas dem utifrån och som oftast mynnar ut i minnesplugg. Bestämmandet ligger helt i lärarens hand. Oftast känner han sig som överbringaren av ett honom anförtrott stoff, för vilket korrekta återgivande han är ansvarig. Detta stoff är med omsorg valt av auktoriteterna, naturligtvis uteslutande efter de vuxnas insikt och åskådning. Läraren skall forma barnets tankekrets, d. v. s. i mittpunkten föres *undervisningen*, det är det verk, det konstverk, som läraren har att fullkomna. Endast i den gamla skolan kan ropet efter skolor och klasser för olika begåvningar uppstå. Ofta ljuder från läraren uppmaningen: "Var god, var trofast, var hjälpsam", och därom är intet annat än gott att säga. Men den stora faran ligger nu en gång däri, att man låter sig nöja med vackra ord och glömmer, att det moraliska endast uppenbarar sig i hand-

ling. Vackra talesätt gagna föga, allt kommer an på att bringa barnen i sådana förhållanden, att de kunna handla efter dessa moraliska synpunkter i deras vardagsliv med varandra, med vuxna, på gatan, i hemmet. Men då duger det ej, att man för den moraliska tudelningen in i skolan. Ty länge har det varit så, att den, som var tapper, trofast och hjälpsam, kanske färdig att under lektionen hjälpa kamraten med lösning av en räkneuppgift eller översättning, han var blott trofast och hjälpsam i kamraternas ögon, icke i lärarens, och således började allredan här dubbelmoralen, som spärlöst måste försvinna från skolan. — Respekten för barnets och den unges individualitet är det, som karakteriserar den nya skolan. Den gamla auktoritetsprincipen har måst vika; man söker efter den andens auktoritet, som uppstår av sig själv i samlivet mellan olika individer. Den nya skolan är självverksamhetens skola: det är den skola, där barnets spontana verksamhet är gunden för allt arbete. Men den är i lika hög grad tjänandets skola. Inbördes hjälp i själva skolan är utgångspunkten, hjälpsamhet kamrater emellan, medkänsla och en verksam barmhärtighet.

På söndagen fortsattes förhandlingarna med föredrag av friskollärare J. Nyløv, som genomgick "den Kold'ske Friskoles" historia. Danmark har nämligen sedan 70 år tillbaka en skola — uteslutande landsbygdsskola — som arbetar under betydligt friare former än den egentliga statsskolan. Dess stiftare är Kristen Kold, en enkel skollärare på landet, men en man med stor iderikedom och en genial blick på människolivet. År 1851 grundade han den första folkhögskolan på Fyen och tog sedermera initiativet till anordnandet av privata barnskolor på landet, vilka framförallt på Fyen vunnit stor utbredning. Föräldrarnas rätt att bestämma angående sina barns undervisning, särskilt vad det religiösa vidkommer, är det mest utmärkande för denna riktning inom uppfostran.

Omedelbart efter detta föredrags slut gavs ordet åt föreståndaren för Montessorieskolan i Danmark, J. Rosbach. Det var ett med spänd uppmärksamhet åhört föredrag, som den unge entusiastiske ledaren för

nämnda skola höll. Montessoriarbetet i Danmark är icke alldeles nytt. Det begynte för nio år sedan i Danmark på det enda ställe, där det kunde ha tillräcklig frihet, nämligen på skolan för vanföra i Köpenhamn, som förestods av fröken Thora Hansen. (Inom parentes sagt, den älskligaste kvinnovarelse, även hon närvarande å mötet.) Inom tre år genomfördes här, efter den italienska pedagogen d:r Maria Montessoris system, en fullständig övergång från klassundervisning till individuell undervisning, från fabriksdrift till växtliv, från tvångsdisciplin till verksamhetsdisciplin, från kvantitetsundervisning till kvalitetsundervisning, från tim- och fackdelning till levande organisk undervisning. År 1917 bildades "det danske Montessori-Selskab" med målet att söka få d:r Montessoris idéer för uppfostran överförda till och omplanterade i Danmark. Det blev uppdraget åt tal. att leda den försöksskola, som sällskapet upprättade. I närheten av Roskilde inköptes en liten anspråkslös villa, Egelundshuset, som blev dess hem och har varit det nu i sex år. Det är omgivet av en stor trädgård, "halvt Frugthave, halvt Park og Skov", med utsikt till fjorden, där vildänderna simma och rörsångaren bygger sitt bo. Här leva barnen ett härligt friluftsliv. Med vilken ödmjukhet har inte denna ledare gått till sitt verk! Hur har han inte förstått att lyssna ut det finaste, det djupaste, det mest oberörda i barnens väsen! För honom är barnet undret, därför att det är närmare livets källa. Mången gång har jag hört Jesu ord: "Om I ej bliven som barn" etc., men jag har aldrig känt mig så djupt gripen därav, som då denna barnavän tog dem i sin mun.

Efter detta föredrag följde en synnerligen intressant diskussion. Särskilt fäste jag mig vid ett inlägg av en artist Swane, som enligt min mening gav en vrångbild av vår nuvarande undervisning. En med. doktor, vars namn jag glömt, framhöll, att ett bättre samhälle omöjligt kan tänkas framskapat uteslutande genom en förbättrad skola. Han tänkte sig, att tre faktorer måste samverka för uppnående av ett gott resultat, nämligen skolan, socialismen och rasbiologin. Ordf. i mödraföreningen i Köpenhamn, en fru Nilsson, yttrade några varma ord med tack till föredragshållarna för deras förståelse av barnens liv. Hon glädde

Millet: **AXPLOCKERSKOR.**

sig åt att man säkert gick en ljusare framtid till mötes med avseende på barnens fostran. Fröken Bratt från Brummerska skolan i Stockholm framhöll, att man redan nu, trots kurser, schemata och examen kunde göra åtskilligt inom skolan för att förverkliga de nya idéerna.

Mötet fortsattes jämväl följande dag men undertecknad var då ej i tillfälle att närvara.

En synnerligen rikhaltig litteratur, representerande barnpsykologi, arbetsskolemetoder, Montessorisystemet m. m., fanns utställd till påseende och delvis till försäljning.

Malmö den 23 april 1924.

Matilda Holmgren.

"Fraser äro ordsvall, utsvävningar i ord och uttryck, vilka på ett ofruktbart sätt vädja till tanken. De framkalla i regel stora föreställningsmassor, som dels äro allt för oklart angivna, dels allt för ofattande för att man skulle finna någon riktig användning för dem. I första ögonblicket tror man, att de rymma ett mäktigt innehåll, men i nästa ögonblick erfar man deras andliga impotens och vämjes vid dem. Men på den, som endast har energi till att känna sig 'rörd' av andliga impulser, verka fraser som en förträfflig stimulans, vilken helt beskedligt nöjer sig med att röra om i känslorna och föreställningarna."

(Ur den till svenska nyligen översatta boken: *Personlig Kultur* av C. Lambert.)

Vad skall jag bli?

Därom skulle man kunna säga, att det just är den "stora frågan" som på ett bekymmersamt sätt träder fram redan när de mindre numren av barnskorna slitits ut.

I Stockholm har på senare tiden varit och äro olika krafter i rörelse att söka underlätta funderingarna därpå hos såväl ungdomen själv som föräldrarna. Således hade i vintras Svenska kvinnors medborgarförbund anordnat möten med upplysande föredrag i detta ämne, som vunno stor tillslutning. Inom folkskolan har även en verksamhet börjat, som vill giva föräldrarna vägledning härom och i dagarna har Fredrika Bremer-Förbundets byrå utgivit en liten skrift som ger en hel del upplysningar om de skolor och utbildningsanstalter som finnas för flickor över hela riket och heter "Flickornas yrkesutbildningsmöjligheter". I den är upptaget husligt arbete, barnavård, sömnad, vävning, trädgårdsskötsel, hönsskötsel och lantbruk och en del tekniska yrken. Den är med all säkerhet mycket tillförlitlig i sina upplysningar och som den endast kostar 1 kr. är den åtkomlig för det stora flertalet.

På ett ännu effektivare sätt att bringa kunskap för flickorna i denna stora fråga har svenska kvinnors medborgarförbund medverkat till, i det de anordnat en utställning över problemet Vad skall jag bli? i Liljevalchs konsthall, Stockholm. Här får man icke endast reda på vilken utbildning flickorna måste ha för att kunna komma in i de olika statstjänsterna utan även vilken lön, semesterförmån och pension som erhålles. Här är även upptaget en hel del yrken, både sådana där kvinnorna kämpa om arbetet med män-

nen, som de, vilka äro mera förbehållna kvinnorna. Utställningen är så omfattande att den fordrar ett ingående studium, vilket vi icke haft tid till, varför här endast kan omnämnas det, som vid ett hastigt besök kunde uppfattas. För det första måste sägas, att fastän alla upplysningar måste inhämtas på de tabeller som voro placerade på väggarna, så får man icke något torrt och tråkigt intryck därav, ty dessa äro mycket trevligt gjorda och uppställningen klar och lättfattlig. De yrken vi uppfångade voro typograf-, sömnads-, modist-, buntmakeri-, bageri-, baderske-, strykerske- och bokbinderiyrkena. Här voro utbildningstid, löner, semester, meddelade ävensom den fackförening kåren tillhörde. En del arbetsområden demonstrerades, både stats-tjänsternas, såsom att en postsparbank var i funktion, och yrkenas. Här stodo kvinnliga typografer och satte en tidning som såldes på utställningen och en kvinna tryckte den. Vidare sågo vi flaggsömnad utföras av en 75-årig flaggsömmerska, en tobaksarbeterska passade en sinnrik maskin, som förfärdigade cigarrer, och en gjorde sådana för hand. Sömmerskor och modister arbetade träget. En damfrisörsalong var i verksamhet, vävning, konstgjorda blommor förfärdigades o. s. v.

För många besökare blev även utställningen en överraskning, då de fingo se att en hel del som ser rätt så enkelt ut färdigt icke är så lätt och enkelt att utföra.

Innan vi lämnade utställningen uppfatta vi en hel del uppgifter till, men hinna endast anteckna namnen på arbetsområdena, såsom ciclering, silverpolering, bryggeriarbetet för kvinnor, hembiträden, porslins- och sidenmålning, gymnastikdirektörer o. s. v.

Vi hoppas att alla dessa uppgifter nu samlas och öka upplysningslitteraturen på området. S. V.

Må kvinnan lära sig att liksom mannen genomgå en kärlekskonflikt icke med brutna vingar, utan med stålsatt själ. "Att i varje minut, som genomlevs, låta det förgångna vara förgånget och börja livet på nytt, liksom om det hade begynt i dag" — det vår Goethes valspråk. Redan skimrar ljuset, redan kunna vi iakttaga nya kvinnliga typer, de så kallade självständiga kvinnorna, för vilka livets rikedom icke uttömmes i och med kärleken.

Alexandra Kollontay.

SOL ÖVER HAV.

*Nu famnar röda guld det morgongråa hav,
och min natt med onda drömmar är förbi.*

*— Vem är du, himlens sol, som har maktt att stanna av
min klagan, mina läppers ångestskri?*

*Vad är det, som mig kommer att böja mina knän,
men ej mitt ansikte och ej min hela håg.*

*Jag lyfter mina händer, och mitt hjärta ger sig hän,
men mina ögon dricka skönhet ur var guldfärgad våg.*

*Det var en gång, för längesen —
jag minns, och minns dock icke mer.*

*Ty livets hårda vinterfrost
tar oftast redan späda brodden
av allt det bästa, som man vill
och allt det största, som man ger.
När sedan dagens klara öga ser,
ja, då är där intet kvar av sådden.*

*Det var också med sol över havet,
men det var ej en morgon i brand.*

*Det var kvällning, och stilla begravet
i en guldsky låg härligt mitt land.*

*Jag var ensam, som alltid en människa är
i de tyngsta stunder, henne livet beskär.*

*Av blommor var full min famn,
jag sökte en hamn . . .*

Jag strödde dem ut över vattnets guld.

*Jag kände, bekände mitt armod, min skuld,
anade, visste väl redan då*

att allt det är störst, som man aldrig kan nå.

*Att lyckans sträng är så spröd, så skör
att ibland utan hörbar bristning den dör — —
men ändå jag gick hem med frid i mitt sinne
och en spegel i ögat av solglänst hav.*

*Jag strött kärlekens blom över smärtsamt minne
och sökte den hamn som mig livet gav. —*

Jag söker den än. I nätter och år —

*Men när i den strålande soluppgången
jag med min saknad helt ensam står
då vet jag att blott den sig ger, är fången.*

Men stark är lycklig om än med sår.

*Och har jag ej längre famnen
av kärlekens blommor full,*

*så har jag dock kvar i mitt öga en bild
av en solnedgångs strålande gull.*

JULIA STRÖM.

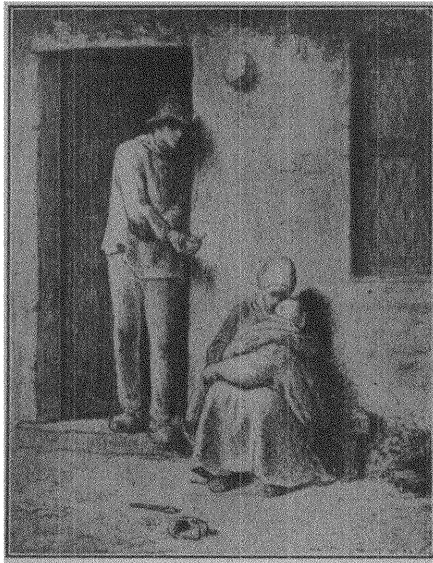
Samhällets barnavård vid årets riksdag.

Debatterna, medan frågan behandlades i utskottet, rörde sig förnämligast om skyddsålderns höjande. Länges har det varit en önskan i barnavårdskretsar att en höjning skulle ske av den ålder, inom vilken samhället, oavsett föräldrarna giva sitt medgivande eller ej, kunde omhändertaga vanartade barn eller sådana som äro i fara att bliva vanartade. Denna lagändring kunde hava gjorts för länge sedan och ej behövt försäkra så många utredningar. Men frågan blev så länge utdragen, emedan fattigvårdslagstiftningskommittén, som hade saken om hand, fick i uppdrag att även utarbete en enhetlig lagstiftning för all barnavård och till sist av riksdagen i uppdrag att komma med en utredning angående särskilt understöd åt änkors barn. Skyddsålderns höjande går igenom, tänkte man, medan 2:a lagutskottet arbetade, men understöden få vi nog vänta på av brist på utredning.

Den senare beslöts dock formligen av andra kammaren år 1919 efter motion av hr Olsson i Mora m. fl. Första kammaren biföll visserligen icke motionen, ehuru saken ansågs behjertansvärd, emedan frågan vore föremål för pensionsnämndens utredning och även komme att behandlas inom fattigvårdslagstiftningskommittén. Även 1920 års riksdag väcktes samma motion och hänsköts den även då till den utredning som förelåg. — År 1921 kom denna genom fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande angående ny lag för hela barnavården. Det medges gärna, att paragraferna i förslaget voro för många och kunde något ha sammandragits, men förslaget upptog så mycket av verkligt bärande principer, av rättrådighet och humanitet, att man var innerligen glad åt det. Man var lycklig under de få månader man fick leva i tron att detta skulle kunna samla alla, som ville något i reformväg i barnavården.

Men glädjen blev icke lång. Redan samma höst det år, då förslaget blivit färdigt, revs det itu av en kongress, som var samlad i Stockholm för att diskutera det. Fattigvårdsförbundet var då för förslaget, åtminstone de flesta av dess ledande medlemmar, men fattigvårdsfolket i

allmänhet från alla partier (en del socialdemokrater ej uteslutna) gick emot det med stor ovilja. Att understöd skulle kunna utdelas av barnavårdsnämnderna även i hemmen ansågs omöjligt. Man påstod, att detta arbete kunde barnavårdsnämnderna icke förstå sig på. Man tycker annars att kommittén hade bra rätt i, som ansåg att om man verkligen ville enhetlighet i sak och icke bara i stora ord, så skulle just denna myndighet, som redan handhade 1917 års lagar angående barn utom

Millét: DET SJUKA BARNET.

äktenskap, vara synnerligen lämpad att vårda och vid behov såväl giva understöd i hemmet som att utackordera dessa barn. Men nej! Fattigvårdsfolket resonerade nog som så, att man tog något ifrån dem, något av deras heliga rättighet att vara ensamma understödsgivare. Man kunde icke draga ut konsekvensen att, om det bleve mer arbete lagt på barnavårdsnämnden, så kunde ju en del intresserat fattigvårdsfolk få arbete där i stället. Förslaget sönderkritiserades med hjälp även av några farliga och onödigt varnande röster om att riksdagen icke ville ha några nya lagar. Det blev en storm särskilt emot kap. 10 med sina understöd, där även understöden till änkorna äro medtagna som ett provisorium tills någon form av försäkring för änkors barn skulle se dagen. De som voro emot det hela blevo också mycket ömhjärtade för änklin-

gar. Och det hjälpte icke att förslagsgivarna gång på gång bedyrade att det vore ju lätt att tillägga även änklingens barn.

Nu två och ett halvt år senare har propositionen äntligen kommit på riksdagens bord. Understöden genom barnavårdsnämnden lysa emellertid fullständigt med sin frånvaro och änkorna få icke komma med ens som ett provisorium. De äro alldeles ur räkningen enligt kungl. maj:ts förslag.

Med anledning av denna i ögonen fallande förlust av det vi hoppats på och arbetat så länge för alltsedan den socialdemokratiska kvinnokongressen 1914 (och undertecknad för sin del redan sedan ett par år tidigare), så väckte Agda Östlund tillsammans med Nelly Thüring, Bernhard Eriksson och Viktor Öhman följande motion. Dels att riksdagen skulle fatta beslut ännu en gång om utredning angående på vilket sätt och enligt vilka grunder understöd till änkors barn för framtiden lämpligast skulle kunna beredas, dels att en provisorisk lösning av frågan skulle göras samt att barnavårdsnämnden även skulle få rättighet att utdela understöd på samma sätt som fattigvården till barn utom äktenskap och till barn av övergivna och fränskilda hustrur. För att frågan icke skulle behöva falla på ett motstånd av ekonomisk grund utslöts något av det som föreslagits av kommittén, nämligen att för barn under två år understödet skulle utdelas efter vissa grunder, som möjligen för samhällena skulle kunna ställa sig för dyrt. Motionärerna hava således gått opponenterna icke obetydligt till mötes, men lyckats bibehålla i sitt förslag det principiellt väsentliga, nämligen att barnavårdsnämnden skulle få hand om så mycket barnavård som möjligt och framför allt att samma myndighet skulle ge vårdnad åt samma barn, antingen det skulle ha understöd i sitt eget hem eller vårdas av andra. I motionen säges bl. a.:

”Den tanke som legat till grund för reformsträvandena att skapa bättre villkor för barnen, har ju framför allt inriktat sig på att bibehålla sambandet mellan moder och barn, och vi anse kap. 10 i Fattigvårdslagstiftningskommitténs betän-

kande så betydelsefullt därför, att det stödjer den principen, att mödrarna själva i största möjliga utsträckning skola i sina egna hem ha vård om sina barn.

Mer än förr förstår man värdet för barnet av att få vistas hos modern och man har insett det upprörande uti att moder och barn — då mannen-familjeförsörjaren avlidit — ofta på det brutalaste skilts åt. Det har förekommit, att barn till änka genom kommunens försorg utackorderats, och modern har fått söka sig arbete, som hon kunnat, men är hemmet det största sociala värde för barn, som äro lyckliga nog att äga både far och mor i livet, så är det väl av samma värde — om inte rent av ännu större — för barn, som förlorat endera av föräldrarna.

För att efter familjefaderns frånfälle trygga hemmets bestånd och möjliggöra för modern att behålla barnen hos sig har framförts förslag att genom en särskild lagstiftning bereda understöd åt änkors och i vissa fall även åt änklingars barn."

I en P. M., som undertecknad lämnat till utskottets medlemmar, har påpekats den stora vikten av att samma myndighet får bestämma, när det kontanta understödet i hemmet är lämpligast eller när betalning till fosterhem är lämpligare eller om en kortare, asylvård bör lämnas till samma barn eller om det bör intagas å ett barnhem: I k. maj:s proposition har däremot föreslagits, att fattigvården skulle betala understöd i hemmen och barnavårdsnämnden skulle utackordera eller lämna barnhemsvård. Samma synpunkter, nämligen vådan av att icke också det kontanta understödet i hemmen skulle läggas under barnavårdsnämnden, har påpekats i en tidningsartikel av f. d. landshövding Widén, som var ordförande i fattigvårds-lagstiftningskommittén, vilken föreslog sådant understöd. — I detta P. M. framhöll jag även vikten av att rätten att utdela begränsades så mycket som möjligt, en synpunkt som glädjande nog även framhölls bland flera medlemmar i lagutskottet.

Det med stor spänning avvaktade utskottsutlåtandet upptog tyvärr den klyvning, som i propositionen föreslagits mellan fattigvårdsnämnden och barnavårdsnämnden angående vårdandet av samma kategorier barn. Men utskottet hade däremot på ett par andra punkter gjort förbättringar och tillägg. Så har be-

stämelsen om tilldelandet av äga blivit kompetterad med den förskriften att detta bör ske först "då övriga i samma § omförmälda åtgärder icke kunna antagas hava åsyftad verkan"

Med dessa ord har man dock fått in i lagstiftningen en bestämd anvisning på även andra sätt att tillrättföra barn än kroppslig bestraffning. Åldern är dessutom satt för gosse under 15 år och flicka under 12 år. För skyddshem skola visserligen särskilda reglementen utfärdas, men man får hoppas att dessa komma att bli skriva med förstånd och hänsyn till nutida fordran på uppfostringsmetoder, då man nu tagit det steget att höja skyddsåldern till 18

Miliet: MAN, HUSTRU OCH BARN.

är och att i vissa fall ungdomar kunna kvarhållas i skyddshemmen till 21 år. Riksdagen gjorde dessutom ett tillägg, såsom villkor för den höjda skyddsåldern, nämligen att särskild varsamhet skulle iakttagas vid besluts fattande om omhändertagande för skyddsuppfostran mellan 15—18 år.

En seger har vunnits rörande understöd till änkors barn, i det att utskottsmajoriteten uttalade sig för en utredning härom och att denna blev antagen av riksdagens båda kamrar (i 2:a k. utan votering, i 1:a k. med 75 röster mot 41). Härom säger utskottet, att det "anser önskvärdt att en dylik utredning kommer till stånd, därvid jämväl övriga möjliga utvägar för detta betydesefulla spörsmåls lösande böra komma under övervägande". På denna punkt gick således fru Agda Östlunds m. fl. motion igenom.

Socialdemokratiska kvinnokongressen.

På ett storartat sätt har kongressen omfattats. Omkring 90 ombud äro nu anmälda och från alla delar av landet. Då vi äro förvissade om att alla komma i avsikt att göra sitt bästa för vår rörelse, hoppas vi på gott resultat.

Mycket arbete har förelegat kvinnorna under dessa år och många svårigheter, som de stora striderna och den oerhörda arbetslösheten bringat, ha de haft att genomkämpa med sina familjer. Vi tro dock att de äro vid gott mod och fast beslutna att deltaga i kampen för de rättfärdighetsprincipers genomförande som omdanar klassamhället till ett samhälle byggt på arbetets solidaritet.

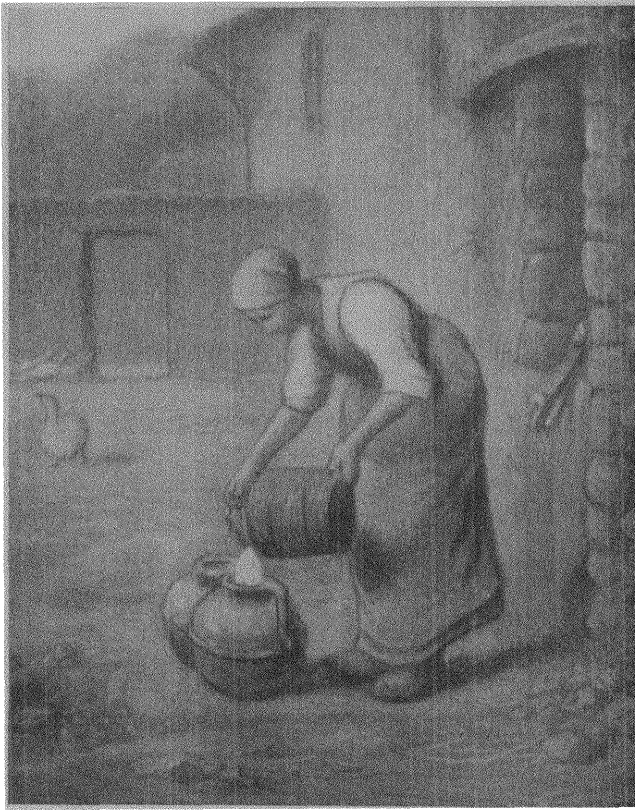
Kvinnorna hava stora uppgifter att fylla inom socialdemokratien. Visserligen vilja vi icke vidkännas några särskilda kvinnofrågor inom densamma, men vi måste alltid vara vakna och lägga vår mening i dagen så att ej någon maskulin ensidighet blir inmängd i arbetet och avgörande vid frågornas lösning.

Vi hälsa alla ihjärtligt välkomna och hoppas att kongressdagarna skola utnyttjas så att de bliva både lärorika och nöjsamma och alla återvända med friskt mod till arbetet.

Dessutom ha socialdemokraterna inom lagutskottet gjort ett uttalande, som, ehuru icke riksdagen tagit ställning till detsamma, kan hava betydelse såsom opinionsbildande, nämligen att de givit motionärerna i ovannämnda motion rätt även däruti, att "mycket starka skäl kunna anföras för att barnavårdsnämnd skulle övertaga även understödsverksamheten beträffande barn i hemmet".

Men inga utredningar kunna med säkerhet lämna önskat resultat, såvida ej opinionen ute i landet allt fortfarande understryker frågans vikt vare sig det gäller dessa understöd eller understöden till änkors barn.

Anna Lindhagen.

Millet: VID BRUNNEN.

Jean François Millet.

Född 14 okt. 1814, död 20 jan. 1875.

Under de oroliga dagar, då Napoleons välde vacklade och den ryktbare kejsaren av alla krafter stred för fast fot på Frankrikes jord, då Paris ej visste av lugn varken dag eller natt och landsvägarnas fred stördes av kurirers dånande hovslag, då engelsmän och holländare, tyskar, österrikare, spanjorer och italienare med spänt intresse följde Frankrikes kamp, färdiga att gripa in och omintetgöra den store förtryckarens eventuella seger — under denna svåra tid föddes på en bondgård i Gruchy i Normandie ett gossebarn, som med tiden också skulle nå storhet, men av ett helt annat slag än våldets.

Han växte upp i den svåra hangers- och orostiden efter Napoleons fall, då städernas människor — de som mest hade känning av växlingar och umbäranden — sökte sig till religionen och romantiken och mitt i 1830-talets sentimentala överdrifter

i dikt, målning och sång. Det blev idel svanéhalsar, lockar, krinoliner, gråt och svimning vid minsta känsloutbrott av såväl kavaljerer som damer, och jag vet ej allt vad för löjligen modenycker i kläddräkt och sätt. Men landsbygden behöll, såsom alltid är fallet, sin naturlighet, strävsamhet och balans. Och i jordbruksarbete, kreatursskötsel och andra med bondelivet förknippade sysslor växte François Millet upp, till kroppen kraftig och frisk, men underligt stillsam och inbunden. Han arbetade, som varje annan fransk bondpojke, men han såg också. Och närhelst han kom åt, läste han. Till all lycka trodde föräldrarna på sonens konstnärliga begåvning och lagade så, att han en tid fick studera i Cherbourg och därefter i Paris, där de emellertid ej hade råd att underhålla honom länge och där han ofta led bitter nöd. Den kroppsliga nöden var dock intet för honom. Vidare mer plågade honom hans inre oro och missbelåtenhet med sig själv och sitt arbete. Lusten att måla brann som en feber i hans blod, men han var endast tjugutre år och hade ej kommit till klarhet med sig själv. Som så många andra ungdomar trodde han på sina berömda föregångares ofelbarhet. Dessa föregångare råkade vara dels rokokotidens tillgjorda mästare, vars herdar och herdinnor, nymfer och fauner icke voro annat än utklädda hovdamer och piruetterande kavaljerer i pudrade peruker. Med bondens sega envishet strävade Millet att tillägna sig deras konst, men misslyckades och

tillbragte svåra år i djup fattigdom. Till sist beslöt han att giva alltsammans på båten och förkrossad och besviken återvände han till hemmet i Normandie.

Men han fick ingen ro. I stället började helt nya tankar växa fram ur spillrorna av det förgångna. Man kanske kunde återge annat än mytologiska och historiska personligheter, herdar och herdinnor? Voro ej dagrarna över fälten, de pittoreska gårdarna och de idoga människorna i sina grova arbetsdräkter av minst lika stort konstnärligt värde som sagans och historiens män och kvinnor. Långt större, förutom att de omedvetet avslöjade en helt ny blick på livet och konsten.

Millet reste tillbaka till Paris 1845 och nu hade han äntligen funnit sitt område. Visserligen sågo *Odipus* och *Den helige Hieronymus* dagen, men även *Jordbruksarbetare* och *En tiggande moder*. År 1848 utställde han *Tröskaren* på Salongen. Den gjorde lycka. Kan man nu tänka sig så egendomligt, så förtjusande! En tröskare. En vanlig enkel människa, som står och tröskar, precis som man tröskar överallt och som otaliga människor sett otaliga gånger. Det var nytt och upplivande så det förslog. *Tröskaren* gjorde som sagt lycka.

Men ödet ville ej att Millet skulle uppslukas av storstaden och alldeles förlora kontakten med den landsbygd, ur vilken hans ande tog sin bästa näring. Hon roade sig därför med att förvända människornas syn, så att de ej vidare uppfattade det geniala i Millets penseldrag. För andra gången tvingade fattigdomen honom att lämna Paris. Han hade familj, hustru och fem barn, inga pengar och av allt att döma ingen framtid. Kanske hade han misstagit sig om sin begåvning och var inte annat än en narr, som inbillade sig kunna måla. Febern att skapa brann alltjämt i hans blod, men man levde ej på att skapa skönhet. Det dugde varken till mat eller kläder. Ett slag såg det verkligen ut som om misseräkningarnas tyngd skulle besegra till och med Millets sega tålamod. Men

då fann hans Öde tiden vara inne. I djurmålaren Jacques skepnad trädde hon emellan Millet och den avgrund, inför vilken han tyckte sig stå. Jacques övertalade sin av olyckan apatiske vän att taga familjen med sig och slå sig ned i Barbizon vid Fontainebleau utanför Paris.

Vid denna tid var Millet trettiofem år och borde alltså ha stått på höjden av sin kraft.

Barbizons natur, befolkning och klimat, allt passade honom. Med ens var det som om ovissheten och plågan i hans inre befriats och klarat, som när en stark och klar källåder springer upp ur jordens innandöme i solljuset. I tjugu år levde han i Barbizon. Där växte hans barn upp. Där åldrades han. Och där sågo de skapelser dagen, som gjort honom odödlig. *Axplockerskor, Kvällsklockan (Angelus), Mannen med hackan, Herdinnan för hem sin hjord* och ett stort antal andra. Litet emellanåt refuserades hans tavlor. Hans inkomster inskränkte sig till det minsta möjliga, men nu tryckte honom ej fattigdomen längre. Han hade funnit sitt område och kunde fritt ge form och färg åt all den rikedom av bilder han samlat inom sig under årens lopp alltifrån barndomen, men som auktoritetstro och blygsamhet kommit honom att ej själv rätt uppskatta.

Det är skada, att reproduktionerna ej kunna återge färger. Millet var ingen vän av det grella och lysande. Han förenklade färgen, liksom linjen i hög grad. Den obegåvade konstnären behöver *detaljer* för att skyla *stommens* brister, Millet däremot, på vilket område han än uppträder, förklarar allt och gör det på samma gång fattbart för lekmannen som imponerande och storslaget för kunnaren. Om vi jämföra Millet med en sådan som Winterhalter, förstå vi klarast och bäst, vad han betytt för europeisk konst. Jämföra Aftonklockan med de karamellsöta hovdamer och societetsdockor, som den uppburne Winterhalter frambragte.

Ett år före sin död blev Millet

plötsligt föremål för franska statens omsorger: man beställde väggmålningar till Panteon. Men det var för sent. Hans krafter voro redan uttömda, ehuru han endast hunnit ett år över sextiotalet. 1875 i januari dog han i Barbizon.

I Frankrikes mera betydande städer, i Holland, England, Skottland, Tyskland och Sverige finnas hans arbeten på museerna. I Cherbourg har man rest hans staty. På de tre kontinentala språken finnas biografier och broschyrer om honom. Men banbrytare i allmänhet få ej uppleva medgångens lättnad och befrielse från bekymmer. Och Millet utgjorde intet undantag. Snillet och den ekonomiska sorgfriheten trivas sällan ihop. Man får trösta sig med att en stor mans barn ofta ärva den sorgfrihet, deras fader ej nådde. Tyvärr är det för det mesta det enda de ärva.

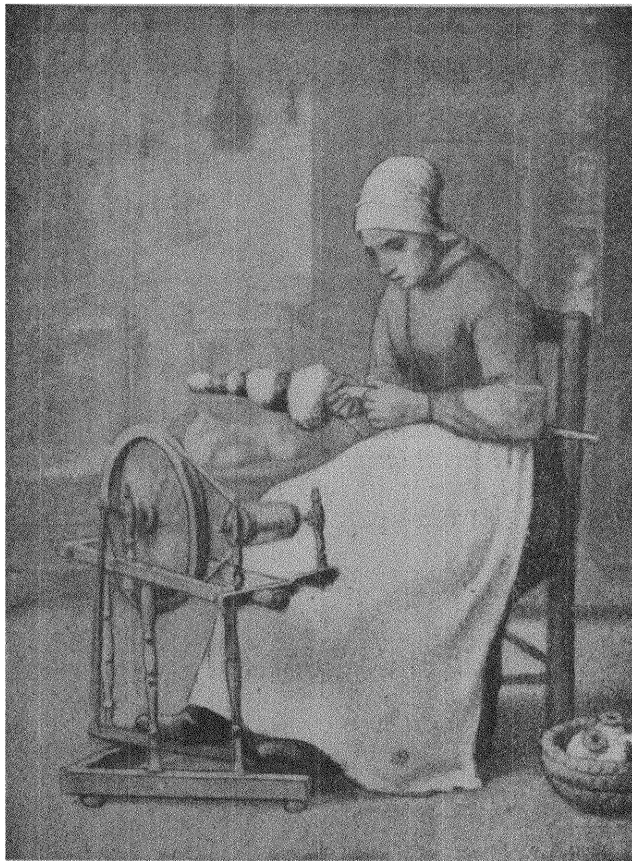
Linda Öberg.

Kvinnokursen i Brunnsvik.

Över alla förväntningar omfattades denna kurs. Icke mindre än 93 ansökningar inkommo och av vilka högst 30 deltagare kunde få utses. Vi få väl hoppas att A. B. F. även nästa år måtte anordna en dylik kurs. De från vårt förbund anmälda, som blevo utsedda, äro följande:

Svea Ek, Huvudsta.
Rosa Nordin, Fagerviksverken.
Ellen Svedberg, Eskilstuna.
Alma Melin, Fagersta.
Bernhardina Bengtsson, Karlshamn.

Manda Johansson, Hörnefors.
Elin Villig, Storfors.
Elsa Forsberg, Bollnäs.
Math. Johansson, Västerås.
Elsa Moberg, Örebro.

Millet: VID SPINNROCKEN.

Rut Berner, Göteborg.
Sigrid Karlsson, Hesselby Villastad.

Ida Rosenqvist, Hälsingborg.
Edit Vakander, Sparreholm.
Anna Eriksson, Södertälje.
Ebba Mattsson, Grängesberg.
Agnes Anderson, Jönköping.

Desillusion.

*På livets väg, så ljus och god
en riddare red fram
och solen röd som vin och blod
sjönk bakom bergets kam,
men riddaren blott red och red
mot fjärran lyckoland.*

*Han sökte detta fjärran land,
där allt är ljust och gott
och livets lycka, solens brand
är varje män'skas lott,
där ingen nämnes träl och slav
och lyckan ständigt bott.*

*Men riddaren allt längre for,
och trängre blev hans led,
mot landet där blott lyckan bor
allt saktare han red.
I fjärran en vision han ser.
"Det landet finns ej mer."*

Harald G:son Frösell.

Englands arbetarekvinnor.

Storslagen konferens i London.

Brev till Morgonbris.

En engelsk författare har nyligen publicerat en intressant statistik över engelsmän, som gift sig med fransyskor. Han konstaterar en ständigt fortgående stegring av dessa fransk-engelska äktenskap, och han söker också ge orsaken härtill. Det är den engelska *kvinnomancipationen*, som driver landets söner att söka sin äktenskapliga lycka på andra sidan Kanalen.

Skulle detta vara riktigt, får alltså Europa bereda sig på en ny folkvandring. Det blir i allra största allmänhet: *männen*, som komma att sätta sig i rörelse — österut.

"Till Österland vill jag fara."

Och allt efter som kvinnomancipationen sprider sig, komma de att drivas allt mer åt Orienten. Ett tragiskt öde hotar dem: ty av allt att döma har emancipationen börjat göra sitt intåg även i Orienten och när mannen en gång hinner fram till sitt eden, så skall han finna sina drömmars ideal, den blida undergivna haremskvinnan — med all sannolikhet utställd i papp på Mustafa Kemals nationalhistoriska museum i Angora...

Då få väl västerlandets söner vända tillbaka till sina länder igen. Kanske skola de då konstatera, att den angenämaste kvinnan och den kvinnligaste är att finna just i de länder, där kvinnomancipationen tog sin början. Ty en *emancipation* såväl som en *revolution* är aldrig angenäm medan den sker. Det är resultatet, frukterna, som äro hälsosamma. Frukterna äro: mera harmoni, ökad social jämvikt.

När Orientens kvinna kommer att stå mitt i sin emancipation, i sin vreda revolt emot mannen-förtryckaren, skall Västerlandets kvinna redan ha nått sin nya sociala jämvikt. Då få vi måhända en folkvandring i rakt motsatt led. Då komma emirer och paschor att översvämma Västerlandet för att finna en smula ro och en smula äktenskaplig lycka — — — i suffragetternas armar.

Vare härmed huru som helst; den

engelska kvinnorörelsen är i denna stund icke "okvinnlig", den skrämmer icke mannen — och detta om-döme bör väga mycket tungt, alldestund i detta fall bedömare, jag försäkrar det, ärade läsarinnor, är synnerligen känslig för kvinnlig charm. Jag har nu tillbringat två hela dagar tillsammans med tusen kvinnliga delegerade, som varit samlade till kongress och jag har ett intryck av sällspord jämvikt och behärskning i dryftandet av de olika sociala problem, som beröra — just *kvinnans emancipation*.

Man förnimmer, hurusom äntligen den stora tanke realiserats, som för ett tjugotal år sedan formades av *Margaret Mac Donald*, den nuvarande premiärministerns hustru... sålunda:

"Under de gamla korstågen gingo männen i striden och kvinnorna sutto och väntade, men vi önska nu strida sida vid sida med männen för att på det sättet göra ytterligare framsteg i det nya korståget emot samhällets onda."

Margaret Mac Donald var en märklig kvinna, dotter till en av Englands ryktbaraste läkare. Men hon är icke mer.

Hon var ledande för den första engelska kvinnokongressen år 1906.

Jag talar naturligtvis här hela tiden om arbetarerörelsen och om kvinnorna inom det engelska arbetarepartiet, "Labour Women" är en liten fras, som icke är så lätt att översätta till vårt språk. Tyvärr. Ty det är en brist i vårt språk, som svarar mot en ensidighet i vårt tänkande. Vi ha icke i vårt "arbete" en verklig motsvarighet till engelsmännens "labour" eller fransmännens "travail". Vi ha — eller snarare vi ha haft — en arbetareregering, men icke en Arbets-regering (Labour gouvernement eller Gouvernement du Travail). Man kunde önska, att vårt "arbetare" skulle få samma klang som Labour eller Travail, men vi anstränga oss fåfängt att ge det denna allmänna betydelse; det förblir be-teckningen på kroppsarbetaren; det är väl bekant att exempelvis våra

spårvägsmän ta illa upp att rullföras som kommunalarbetare, ehuru de utgöra en avdelning av Kommunalarbetareförbundet.

Än mer degraderat är ordet "arbetarekvinna". Jag är övertygad om att Morgonbris' läsarinnor för intet pris skulle vilja döpa om sitt förbund till Arbetarekvinnornas förbund. Men var snäll och säg mig, hur man till svenska skall översätta *Labour Women!*

Labour Women utgöra del av Labour Party. Det är Labour Party som håller kongressen — för sina kvinnosektioner. Dessa uppgå till ett antal av 1,250 med ett sammanlagt medlemsantal av 150,000. De äro icke alla socialdemokrater, men ha nästan alla organiserats under socialistiskt inflytande. Det är en styrka för den engelska arbetarerörelsen, att den icke har så många namnsocialister som exempelvis vi i Sverige efter tyskt mönster. *Labour Party är icke socialistiskt*, ehuru det står under stark socialistisk påverkan därigenom att de engelska socialisterna, som huvudsakligen äro organiserade i I. L. P. (Independent Labour Party) utgöra en del, ehuru kvantitativt en mycket ringa del av Labour Party. På samma sätt med Labour Women. Det är ingalunda ett "socialdemokratiskt" kvinnoförbund. Det är rätt och slätt "Arbetskvinnor". Detta hindrar emellertid icke, att deras organisationer utvecklas mer och mer i socialistisk anda. Men där är icke den trångboddhet, som den obligatoriska anslutningen till vissa doktriner lätt kan skapa.

Den första fråga som dryftades på kongressen var av synnerligen "kvinnlig karaktär". Den gällde — partimärket. Sekreteraren dr Marion Philipps meddelade, att man kommit underfund med, att det vanliga Labourmärket i emalj icke alltid passade till kvinnodräkten. Därför skulle även ett annat märke släppas ut — i guld. Men kvinnorna skulle ha fritt val, de kunde använda guld eller emalj efter behag. Hon undanbad sig därför den gamla kritiken,

som ginge ut på att man icke ville vara med om olika märken för män och kvinnor. Detta hindrade icke, att det blev några murrningar i salen. Men förslaget gick igenom.

Den andra frågan var ännu ömtåligare. Den väcktes av fru *Bertrand Russell*, som uttalade sitt missnöje över att styrelsen icke med kraft gripit sig an det utomordentligt viktiga spörsmål, som rörde *birth control*, födelsekontrollen, d. v. s. vad som på svenska går under namn av den s. k. preventivlagen. Denna fråga har blivit aktuell i England, särskilt under det senaste året, med anledning av att en barnmorska vid ett offentligt sjukhus avskedats därför att hon givit en fattig moder upplysningar om hur barnafödande kan förhindras. Detta framkallade i frinsinnade kretsar allmän förbittring, en förbittring, som sedermera avsatt sig i positiva förslag om att de allmänna barnbördshusen skola vara skyldiga att lämna upplysningar om metoden för "birth control" till dem som så önska. Den nye hälsovårdsministern, mr *Wheatley*, är nu visserligen en mycket radikal man, men i detta avseende är han i första hand en trogen son av den *katolska kyrka*, som han tillhör och tillhör med mycket brinnande iver. Och den katolska kyrkan förbjuder eller rättare sagt betraktar som *synd* allt könsumgänge i annat syfte än barnalstring. Och som mr *Wheatley* är en mycket envis och karaktärsfast människa, vägrar han absolut att rekommendera några åtgärder för "birth control". Och partiet har icke heller någon vidare lust att sysselsätta sig med detta problem, som stöter anständigheten och den goda tonen för huvudet.

Men bland kvinnorna på kongressen blev det annat ljud i pipan. Fru *Russell* läste lagen. Denna *birth control* existerar redan, utropade hon, överallt men *endast för de rika*. De fattiga få gu'bevars icke utöva dem. För dem, som icke ha råd att ge sina barn fostran, för dem som föda dem till elände, för dem men *endast för dem är det "omoraliskt"* att icke sätta i världen så många barn, som gud ger. Aldrig kunna vi komma fram till ett högre släkte och till *verklig folkhälsa*, om vi icke lära folket att föda barn under *ansvar* och begränsa barnantalet efter de medel, som finnas till förfogande för deras fostran.

Så gott som alla de tusen delegerade voro på hennes sida. Kongress-

lokalen genljöd av applåder.

Det blev alltså bakslag för styrelsen och mr *Wheatley* får taga sig ännu en funderare på saken.

— — —
Vad som slog mig var den tyngd och det allyar, varmed diskussionen fördes. Där fanns icke den minsta lilla skuggning av det där lilla dumma flabbiga grinet, som man understundom möter hos skapelsens herrar, när de diskutera samma problem. I hela den långa rad av anföranden som hölls kom samma känsla starkt till uttryck: att denna fråga är så oerhört betydelsefull just därför, att den rör det vitalaste av allt: *människosläktets återväxt*, som icke bör lämnas åt slumpen.

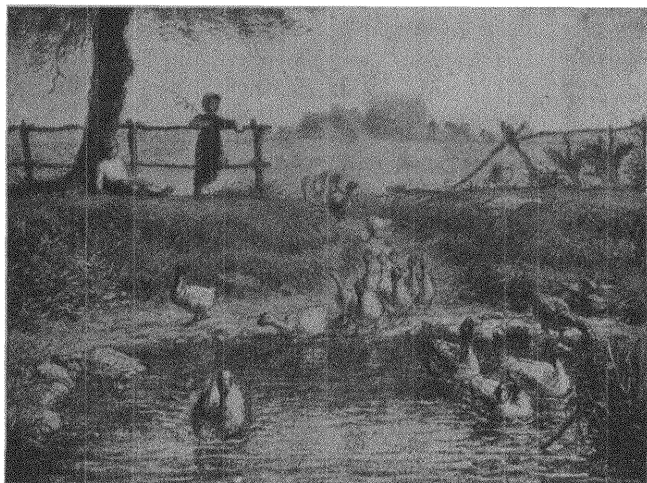
— — —
Wheatley har säkerligen goda skäl att komma med för sina synpunkter. Ty det har han alltid. Och mer än någon är han de fattigas vän och fattigdomens fiende.

Den enda anklagelse man kan rikta emot honom är att han tiger. Han vill icke tala om saken. Han bör dock veta, att, som det nu är, det ingalunda är *moralen* som firar sina triumfer i det oreglerade barnalstrandet.

— — —
Livlig diskussion ägde ävenledes rum beträffande emigrationen. Emigrationen till Kanada av fattiga barn. Indignationen talade över att England icke kan ordna i sitt land för sina egna barn. "Vi skola behålla våra barn, vi skola behålla våra barn", ropade en delegat och en applådaska följde hennes ord. "Om Kanada behöver småttningar, så må det vända sig till sina egna kvinnor."

Det var folkets röst. Ordföranden, *mrs Harrison Bell*, en gammal klok dam, som känner livet och politikens irrgångar, var mindre intränsigent. Hon menade, att "det bästa vore när hela familjer emigrerade".

En främling skulle kunna mena, att om den engelska överklassen inte tyckte så mycket om att jaga och spelade litet mindre cricket, så skulle det finnas mycken fruktbar jord att odla upp i landet.

Millet: FLICKA VAKTANDE GÄSS.

Och då behöfde folk inte emigrera.

— — —
Vidare diskuterades utsträckning av skolåldern och skolväsendets utbyggnad, nödvändigheten av kvinnornas användande i polisväsendet och i fattigvården, konkurrensen mellan män och kvinnor i statstjänst, moderskapsförsäkringen och åtskilliga andra frågor, där kvinnornas krav närmare preciserades.

— — —
Särskild uppmärksamhet ägnades det ledsamma faktum, att medan kvinnornas politiska organisation går med stormsteg framåt, den fackliga organisationen går tillbaka eller möter ständigt växande svårigheter. Såsom ett exempel framhölls omöjligheten att organisera den kvinnliga restaurangpersonalen, vilken just därför också var utsatt för den hänsynslösaste utsvettning, framför allt i London.

Flera utländska gäster voro närvarande vid kongressen: fru *Tilanus* från Holland, fröken *Alicé Pels* från Belgien samt tvenne australiska damer, vilkas namn jag tyvärr icke lyckades uppsnappa.

En telegrafisk hälsning lästes upp från socialdemokratiska kvinnoförbundet i Sverige och mottogs med varma applåder.

— — —
Första kongressdagen avslöts med en jättedemonstration på Albert Hall, där *Mac Donald* bl. a. talade inför många tusentals åhörare. Det var där bland kvinnorna han för första gången lade upp *hela sin nya fredspolitik*, grundad på ett intimt samarbete mellan den engelska arbetare-regeringen och Europas sant främförande nationer, Sverige nämnf i första rummet. B. D.

Motiv från Huskvarna.

Lesjöfors konsumtionsförening.

Från vårens agitation.

Eftersom jag aldrig varit i Småland och eftersom jag nästan hela mitt liv bott i Värmland, så ansågs jag av kvinnoförbundets ordförande lämpligast att sända till dessa trakter. I Småland pågick agitationen under mars månad och omfattade 21 platser. Klubbar bildades i Västervik, Växjö och Kalmar, varjämte klubbarna och arbetarekommunerna tillfördes en del nya medlemmar. Arbetarekommunerna borde nog lägga litet mera an på att värva kvinnliga medlemmar, där inte utsikter finnas att kunna uppehålla kvinnoklubbar. I vår tid är det minst lika viktigt att kvinnorna tillhöra partiet som att männen göra det. Man har emellertid rikliga tillfällen att förvånas över hur oförstående våra manliga partikamrater stå till denna fråga.

Turnén i Småland var i stort sett välordnad, både kommuner och klubbar tycktes ha gjort sitt allra bästa för att samla folk till mötena. Särskilt gäller detta Huskvarna kvinnoklubb, som är värd en särskild elog för den agitation som bedrivits före mötet. De hade nämligen inte nöjt sig med de affischer och flygblad, som erhållits från förbundet, utan de hade även låtit trycka särskilda inbjudningskort, med vilka de uppvakttat varenda familj i Huskvarna, och jag tror i angränsande samhällen också.

Där bereddes jag även tillfälle att bese platsens trevliga ålderdomshem, där allt tycktes vara väl och trevligt ordnat för de gamla. Det är roligt se det intresse, med vilket våra kvinnor ute i bygderna följa med och ägna sig åt arbetet på förbättrandet av våra ålderdomshem.

I Värmland pågick agitationen un-

der april månad och omfattade 17 platser. Där bildades klubb i Hagfors, samt tillsattes interimstyrelse i Sunne, varjämte även där nya medlemmar tillfördes organisationerna. Även där hade våra partivänner på de flesta platser gjort vad de kunnat för att få folk till mötena och för att få dessa så givande som möjligt.

Innan jag slutar vill jag dock ställa en maning till våra kvinnoklubsmedlemmar, inte bara smålänningar och värlänningar utan jämväl även andra. Gräv inte så envist ner er just på er egen plats, utan när det gives tillfälle att komma till kongresser, konferenser, instruktionskurser och andra dylika tillställningar, så gör en kraftansträngning för att få någon eller några av edra medlemmar iväg, och ni skola alldeles säkert ha valuta för detta i framtiden. Vi bli så innerligt trängslynta av detta, att ideligen bara gå och stampa på samma fläck och ideligen bara träffa samma och samma mäniskor. Och om inte alla klubbens medlemmar få komma iväg på en och samma gång, så sända vi en i taget, så kanhända till sist ändock alla hinna göra en liten utfärd bort från de egna knutarna. Och i värje fall, även om endast ett fåtal kunna beredas tillfälle till detta, så kommer klubben därigenom att tillföras nya idéer och ny entusiasm, som sätter frukter i det framtida arbetet.

H. F.

Från turnén i Örebro län

rapporterar Agnes Söderqvist att klubbar bildats i Kumla, Lindesberg, Kopparberg och Grythytted. I Bångbro hoppas hon på att kvinnorna snart få mod att bilda klubb.

Arbeterskorna och valen i Finland.

Brev till Morgonbris.

Den 1 och 2 april gingo de politiska valen av stapeln i Finland, som väl Morgonbris' läsare förut veta.

Vad vi skulle vilja meddela är, att arbeterskorna togo livligt del i desamma och arbetade i stor utsträckning för socialdemokratien. De fingo även lön för mödan, ty invalda blevo 12 kvinnliga socialdemokratiska representanter.

Ser man dessa val i belysning av den representation i parlamentet, som tillkom partiet efter delningen 1920, vilken ställde sig sålunda: 50 socialdemokrater och 27 kommunister mot nu 60 socialdemokrater och 18 kommunister, så finner man att socialdemokraterna vunnit 7 platser och kommunisterna förlorat 9 platser. Av de 12 kvinnliga representanterna är det endast en som var med i parlamentet före borgarkriget, de övriga kommo i fängelse. Av den gamla representationen äro fortfarande Hilja Pärssinen, Ida Aolle och Teljo utan rösträtt.

Kommunisterna förlorade alla sina kvinnliga representanter.

De kvinnliga socialdemokratiska representanterna äro: Aino Lehtokoski, Miina Sillanpää, Hilda Sepälä, Anni Huotari, Ida Wihuri, Fanny Ahlfors, Anni Haverinen, Hilma Waljakka, Aino Sommarberg, Anni Savolainen, Hilma Koivulahtä-Lehto, Olga Leinonen.

SPRID MORGONBRIS!

ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-
DEM. KVINNORÖRELSEN!

Hem och hushåll.

Föreningen för rationell hushållning och Kooperativa förbundet ha tillsammans utgivit andra årgången av den årsbok, som förra året startades under ovanstående titel.

Innehållet omsluter en stor del för hemmen intressanta spörsmål. Professor Sven Brisman inleder uppsatsernas långa rad med en intressant ekonomisk framställning under den något sökta titeln Konsumtionens framtid. Den kände ivraren för en högre trädgårdskultur Rudolf Abelin giver många goda råd från sin rika erfarenhet om anläggandet och skötandet av en efter sina lämpliga terrängförhållanden ordnad trädgård. Den finländska näringsfysiologen professor Wendt redogör på ett underhållande sätt för dietens olika näringsvärde. Man får även göra en utflykt till de amerikanska husmödrarnas regioner, med fröken Laurent som "guide", vilken på ett mycket roande sätt ger oss del av de amerikanska bruken och sederna i förhållande till vårt dagliga bröd.

Bokens mest instruktiva bidrag torde dock vara den uppsats av arkitekten Carl Malmsten, som under rubriken "Hemtrevnad" behandlar vår rumskultur. Här är ett område som ligger oss alla nära och bör påkalla vår uppmärksamhet.

Förf., som är känd som en av våra allra främsta, yngre möbelarkitekter, har på ett åskådligt och lättfattligt vis lyckats, inom den lilla artikelns utrymme, få fram många goda råd och väcka intresse för stilrenhet och harmoni, som ingalunda behöver dra större kostnader vid en rumsinredning än en stillös sådan. Vi rekommendera denna art. till särskild studium.

Boken innehåller dessutom en hel del andra bidrag i olika ämnen samt är vackert illustrerad. Priset, kr. 3: 50, borde dock, ur spridningshänseende, senare något reduceras.

V.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara oerkännad vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

En 80-åring.

Västerås kvinnoklubb's äldsta medlem, Lovisa Lundin.

Lovisa Lundin.

På november- eller decembermötet under flera år har hon först av alla och utan påstötning kommit med sina 3 kr. och: "Se här har du pengarna för tidningen." Det sista året, då det gällde prenumeration för 1924, tyckte hon sig inte ha råd och jag hade väl inte hjärta att vara påstridig, men tyckte förstas det var ledsamt. Om en stund kom hon i alla fall stickande med 3 kronor och: "Ja, du ser så sur ut, så det är väl bäst du får de 3 kronorna, jag svälter väl inte ihjäl för det."

Detta gäller Morgonbris och 80-åriga Lovisa Lundin. Från klubbens första år har hon sällan försakat ett möte, och har detta någon gång hänt, då har det varit arbete som hindrat henne och, fast ytterst sällan, sjukdom. Och alltid vill hon ha en påminnelse om dagen, ifall något extra är å färde, "för ni vet ju, att jag vill vara med, men det är inte säkert jag kommer ihåg dagen". Lovisa Lundin hör till, vad vi bruka kalla, "den gamla stammen". Tidigt ensam med en stor barnskara kan hon se tillbaka på ett mer än 50-årigt arbete hos andra och för andra, arbete i tvättstugor, kök och mangelbodas, inte någon 8-timmarsdag inte, utan från kl. 4 på morgonen till sena kvällen. Och nu vid 80 år ser man henne varje onsdag och lördag prydlig och snygg i färd med sopning av stadens torg och promenader. Alltid fryntlig och glad med ett vänligt ord och en vänlig nick åt envar, har hon blivit en trofast kamrat och en god vän för oss alla. Mätte din ålderdom bli så lugn och så ljus som du ärligt förtjänt.

Klubbkamraterna ägna dig på 80-årsdagen sin beundran och sin vördnad genom

Agnes.

Kvinnornas ansvar inför det uppväxande släktet.

Det är nog ingen slump, som har gjort, att ungdomens sedliga fostran har blivit en fråga, som för många av oss tränger alla andra frågor till sidan. Tiden är inte sådan att den frågan lämnar oss i fred.

Inom vår klubb, Västerås soc.-dem. kvinnoklubb, ha vi en studiecirkel, som sysslat med frågor, berörande vårt parti-program. Så kommo vi då till frågan om barnavårdslagen. För att få den bästa inblicken i huru den med så stora förhoppningar emotsedda lagen verkat, bådo vi ordföranden i barnavårdsnämnden, pastor Enblom, att komma till oss och redogöra för sina erfarenheter av lagen. Det var inte ljusa bilder, han rullade upp för oss. Barnavårdsmännens svåraste arbete är att få reda på fäderna i alla de fall, där kvinnan inte ens vet namnet på den, som är far till hennes barn. Där barnet är följden av första sammanträffandet med en förut okänd människa. Det måste vara fel ända inne i grunden hos den kvinna, som så litet känner sitt värde och sitt ansvar inför det barn, hon sätter i världen.

Det var också i känslan av att det måste läggas en ny grund hos de unga, vi gingo till vårt diskussionsmöte om kvinnornas ansvar inför det uppväxande släktet. Till mötet hade vi inbjudit de frisinnade kvinnorna, Vita bandet, Kooperativa kvinnogillet, Kommunistiska kvinnoklubben, stadens lärarinnekår, församlingsdiakonerna och Frälsningsarméns slum. Folkets hus B-sal var fylld till sista plats.

Agnes Söderkvist talade om hemmet och om den grund, som där skall läggas. Hon framhöll, att hemmets ställning är en annan nu än den varit i gångna tider. Det är ej längre så, att hemmet är en sluten krets, ett avskilt helt. Största delen av våra barns och ungas tid lever utanför hemmet. Tidigt möta de unga livets olika problem. Då skall den grund provas, som blivit lagd i hemmet. Vår tid ställer allt större och större krav på de ungas fostran. Men hur äro vi mödrar rustade att möta dessa krav. I den fråga, som för de unga kanske blir den mest avgörande, den sexuella, hava vi ingen undervisning fått. Där ungdomen bäst skulle behöva vår ledning stå vi utan ord.

Den diskussion, som följde, blev ett starkt uttryck för det allvar, med vilket kvinnor ur alla läger stannat inför denna fråga. Det kunde ju ej undvikas, att några av de religiösa ville skylla allt på gudlösheten och att en kommunist ville ge fattigdomen skulden för människornas bristande ansvarskänsla. Den tanke, som

besjälade oss alla, var, att något måste göras och göras nu. Det var ej nog med att se svårigheterna, vi måste försöka finna medel att övervinna dem. Det måste talas sanning för barnen i den sexuella frågan, det voro alla ense om. Undervisningen skulle börja redan i hemmen. Men för att mödrarna skulle kunna undervisa, behövde de själva kunskap. På förslag av en av de moderata kvinnorna upptogs kollekt för inköp av enkla läroböcker: sexuella frågor att utdelas i arbetarehemmen. Kollekten inbringade 43 kr. Men att utdela böcker var ej nog. Det måste anordnas kurser i sexuell hygien, ledda av verkliga auktoriteter på området. Mötet beslöt tillsätta en kommitté med ett ombud från var och en av de representerade föreningarna för att verkställa mötets beslut.

Det starkaste intrycket jag bar med från detta möte var minnet av en skara kvinnor, som i vardagslag se på varandra med något som liknar förakt, med brinnande allvar enas för att värna om det som för oss alla betyder mest — barnen.

Monika.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Blekinge.

Blekinge soc.-dem. kvinnodistrikt höll årskonferens längfredagen & Templarlokalen i Karlshamn. Ett 50-tal av distriktets medlemmar var närvarande, förutom de stadgeenligt valda ombuden.

Ur årsberättelsen må nämnas bl. a., att distriktet anordnat en föreläsningkurs i Ronneby över ämnet "Undervisningsväsendet" och med riksdagsman Ruben Wagnsson från Oskarshamn som föreläsare. Ganska stort antal av distriktets medlemmar deltog i denna kurs, till vilken de ägde fritt tillträde. Vidare har anordnats en agitationsturné med fru Agda Östlund som talarinna. Turnén omfattade möten på 14 platser, varvid två nya klubbar bildades. Två kamratmöten ha hållits, vilka varit talrikt besökta, och vid dessa ha frågor av samhällslik vikt dryftats, däribland särskilt frågorna rörande den nya skolreformen, moderskapsförsäkring samt arbetarekvinnornas ställning till scoutrörelsen. Distriktet har haft en stipendiat som deltagare i förbundets instruktionskurs i Stockholm den 30 aug. —5 sept.

Räkenskaper ha balanserat på en summa av kr. 646:45. Konferensen tillerkände styrelsen ansvarsfrihet för det gångna året.

Konferensen beslöt att distriktet skall, vid förbundets kongress den 30 maj—1 juni, vara representerat med två ombud. Härtill valdes Bernhardina Bengtsson, Karlshamn, och Stina Nordin, Karlskrona, med Lisa Landström, Karlshamn, och Ebba Ringius, Karlskrona, som suppleanter.

Ändring av tiden för kvartalsavgifternas inbetalning till distriktet fastställdes till den 5 i nästföljande kvartals första månad i stället för som förut den 15.

Vidare beslöts att ur stipendiefonden anslå medel till en stipendiat för deltagande i kvinnokursen i Brunnsvik den 14—21 juni. Som stipendiat utsågs Hildur Ekberg, Ronneby. Dessutom meddelade V. U. att anhållan gjorts till Blekinge partidistrikts V. U. om att ta frågan om kursen under överläggning och om möjligt sända en stipendiat till densamma, vilken anhållan även blivit beviljad och skall kvinnodistriktets styrelse utse denna stipendiat.

Beslöt hålla kamratmöte i Ronneby en söndag under maj månad och då diskutera motionerna till förbundskongressen.

Frågan om agitationen inom distriktet föranledde en livlig debatt, under vilken olika synpunkter angående sättet för agitation gjorde sig gällande. Beslöt bordlägga denna fråga till kamratmötet och uppdrogs åt V. U. att till dess utarbeta förslag i ärendet. Till kamratmötet bordlades dessutom redogörelse från förbundets instruktionskurs av Marta Svensson.

Plats för V. U. skall i fortsättningen vara Karlshamn och de avgående V. U.-ledamöterna Bernhardina Bengtsson, Lisa Landström och Hilda Jönsson omvaldes. Likaledes omvaldes styrelseledamöterna Stina Nordin, Karlskrona, och Betty Andersson, Ronneby. Såväl styrelsesuppleanter som revisorer och deras suppleanter omvaldes.

Efter konferensens slut hade anordnats samkväm, till vilket partikamrater och ungdomsklubbister inbjudits, och hade ganska många hörsammat kallelsen och infunnit sig. Föredrag hölls av redaktör Algot Törnkvist från Karlskrona över "Några riksdagsfrågor". Tal lämnade en klarläggande och sakrik sammanfattning av frågorna angående besittningsrätt till jordområde, industriell demokrati samt försvarsfrågan och redogjorde för dessa frågor behandling vid innevarande års riksdag. Musik, uppläsning och servering inrymdes även på programmet för samkvämet.

Till sist uttalade konferensens ordf. en mening till alla de närvarande, och särskilt till kvinnodistriktets medlemmar, att under kommande valkampanj göra sin plikt som socialdemokrater. Efter det "Festmarschen" sjungits och leve höjts för den soc.-dem. kvinnorörelsen avslöts dagens förhandlingar.

B. B.

Från Värmland.

Värmlands distrikt av Sv. soc.-dem. kvinnoförbund höll konferens i Kristinehamn den 25 mars.

Konferensen öppnades av distr. ordf. fru Alma Norsell, som uttalade sin glädje över att se nya ansikten, ett bevis för att nya skaror sluta sig till vår rörelse, och lika stor glädje över att se de gamla välkända, vittnande om arbetslust och ansvarskänsla även hos kvinnorna. Tal pekade att det år som svunnit varit ett lugnt år och hoppades att alla använt detta till fostran och kunskapsförvärv, ty kunskap är makt. Då vi nu däremot gå ett arbetsfyllt år tillmötes, med tanke på höstens val, ville tal. vädja till kvinnornas ansvarskänsla inför detta. Tal. hälsade alla konferensdeltagarna välkomna. Sedan funktionärer för dagen valts vidtog arbetet. 8 klubbar voro representerade med 10 ombud. Års- och revisionsberättelserna godkändes och beviljades styrelsen ansvarsfrihet. Distriktet består av 11 klubbar med omkring 300 medl. Av dessa äro 7 st. ledamöter av stads- och kommunalfullmäktige, 6 i fattigvårds- och 4 i skolstyrelser, 2 i pensionsnämnd, 1 i barnavårdsnämnd, 1 i länets barnmorskestyrelse samt i styrelsen för länets sänslöanstalt och distriktsvårdstyrelsen. Av revisionsberättelsen framgick att inkomster och utgifter balanserat på 995 kr. 79 öre. Under året har distriktet deltagit uti en agitationsturné gemensamt med partidistrikten, med fru Alma Norsell som talarinna. Instruktionskurser ha hållits med en del klubbar och dessa ha varit synnerligen lyckade. Klubbarna ha under året på sina möten rätt livligt diskuterat både kommunala och politiska frågor. Konferensens viktigaste fråga var höstens valarbete, som inleddes av fru Norsell. En livlig diskussion följde, varunder framkom kvinnornas goda vilja att göra kraftiga ansträngningar under valarbetet. Ingen kvinna får svika sin plikt när det gäller arbete för vårt partis frammarsch. Därefter företogs val av utskottets förläggningsort, som fortfarande blev Karlstad, och omvalda i utskottet blevo Anna Lindgren, Alma Norsell och Hilma Samuelsson. Sedan ordf. uppmanat alla ombuden att var och en hemma i sina resp. klubbar uppmana medlemmarna att arbeta för samt se till att rösträtten fullt utnyttjas samt alla andra medel som stå oss till buds användas för att slutligen nå målet: en ljusare framtid, ett rättvist samhälle, avslöt dagens förhandlingar med avsjungandet av Arbetets kvinnor.

Anna L—n.

Från Kungsängen.

Ur kvinnoklubbens årsberättelse för 1923: Som ordf. omvaldes fru Jennie Sjölander. Till följd av sekreterarens avflyttning från orten nyvaldes fru Maria Jansson. Som kassör omvaldes fru Frida Carlsson. Under året ha 9 ord. möten och 2 större fester hållits.

De viktigaste frågor klubben haft till diskussion äro: Pilsnerdrickats avskaffande från våra specceriaffärer; Hushållsarbetet under läringslagen; Kooperationen; Fortsättningsskolan som yrkesbetonande samt event. fördelen av att Uppsala län bildar eget distrikt.

En instruktionskurs, fördelad på två dagar, med fru Agda Östlund som ledare, hölls i april.

Vid decembremötet höll fru Flood före-

K. F:s MARGARIN

— I ALLA KONSUMTIONSFÖRENINGAR —

drag över ämnet "Framgång förpliktar". Arbetarekommunen och lantarbetareavd. voro då inbjudna. Vi kunna glädja oss åt ett gott samarbete mellan platsens 3 soc.-dem. organisationer.

Klubben är representerad i kyrko- och skolråd, kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelsen.

Vår syförening, som under året speciellt inriktat arbetet på hjälpverksamheten bland barnrika, behövande familjer, hade vid årets slut att glädja sig åt ett gott resultat, som bland alla klasser styrkte aktningen för kvinnoklubbens verksamhet. Som hjälp åt tyska och franska soc.-dem. har klubben bistått med 5 kronor.

Av Morgonbris har sålts 612 exemplar. Klubbens medlemsantal har minskat från 25 till 20. Vi tappa dock ej modet, utan hoppas vi fortfarande på enighet och framgång.

En hälsning till alla kamrater!

Ref.

Från Trälleborg.

Ur verksamhetsberättelsen för 1923 hämta vi följande: Tolv ordinarie möten, därav två festliga. Februariområdet (fastlagsmåndag) var s. k. fastlagsfest med muntration, där även utomstående voro inbjudna; vår möteslokal var fylld till sista plats och sex nya medlemmar ingingo. Decembarmötet var, med anledning av klubbens sjuttonåriga tillvaro, anordnat festligt. Samtidigt hölls auktion å handarbeten, förfärdigade och skänkta av medlemmarna, som inbringade en summa av kr. 33: 81. Vid dessa fester har klubben använt sig av egna krafter som talare och föreläsare.

Söndagen den 29 juli anordnade klubben i samarbete med distriktsstyrelsen ett kamratmöte i Trälleborg, som trots den kalla och regniga väderleken fick god tillslutning från ett flertal av Skånes klubbar. Vacker sång och konsertmusik bidrog till att höja stämningen. Tal hölls av distriktets ordf., Maja Björkman-Broberg, som talade över Den interantionella kvinnokongressen i Hamburg och Fredsfrågan. Programmet upptog även diskussion över: Agitationen bland kvinnorna med tanke på 1924 års val, inledd av Anna Hansson. Diskussionsfrågor av större betydelse, som behandlats under året voro: Husligt arbete under lärlingslagen; Kommunala förlösningsshem; Fackföreningsrörelsen ur lärlingssynpunkt och Bostadsfrågan.

Vårt annat möte har varit fastslagit till arbets- och studiemöte, dock har det inte kunnat undvikas, utan att en del löpande ärenden fått behandlas på dessa möten, varför klubben beslutat att bilda en studiecirkel med kommunalkunskap som ämne. Vid Skånes soc.-dem. kvinnodistrikts konferens i Malmö var klubben representerad med två ombud. Klubben framförde vid denna konferens tvenne motioner. Under sommaren har klubben i samband med N. O. V.-logen Kontinental och ungdomslogen Friska Viljor i härvarande Folkets park anordnat en sommarfest i förening med basar, som gav en behållning av kr. 252: 48 till varje deltagande organisation.

Det gångna året har förlutit lugnt och stilla, utan valrörelse och stora agitationsmöten, som alltid verka uppräckande. Vi få därför anse att det gångna årets arbete gått ut på ett fördjupa och stabilisera medlemmarna till goda och energiska

agitatorer för 1924 års valrörelse, där kvinnorna givetvis inte få saknas för att göra vårt partis representation i den lagstiftande församlingen betydligt starkare, och vi medverka till att genomföra de krav vi som klass ha oss förelagda: bygga upp ett samhälle, där alla ha samma rätt och möjlighet att leva ett människovärdigt liv. Må vi därför inom våra klubbar samla alla de många oförstående, förtryckta arbetarekvinnorna, sprida upplysning om våra idéer och den makt vi genom organisationen ha att förbättra vår ställning i samhället.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt.

Anna Hansson.

Från Ämäl.

Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb hade den 8—11 maj anordnat instruktionskurs med fru Sigrid Lundin från Stockholm som ledare.

Fru Lundin gav oss på ett klart och tydligt sätt, och genom många belysande exempel, upplysningar om styrelsers och kommittéers uppgifter, om tillvägagångssättet vid diskussioner och inledningar till sådana, om protokolls- och referatskrivningar m. m.

Söndagen den 11 maj höll fru Lundin ett offentligt föredrag över ämnet "Den soc.-dem. kvinnoklubbens uppgifter".

Tal framhöll nödvändigheten av att kvinnorna komma med i de olika kommunala och sociala styrelserna.

Vidare gick hon tillrätta med kvinnorna för att de ej varit lika framsynta som männen då det gällt arbetarepartiets press, och på samma gång uppmanade hon dem att i stället göra allt för att stödja arbetarepressen.

Genom att ansluta sig till kvinnoklubbarna bli ju kvinnorna mera organiserade och mera samarbete kan vinnas, vilket vid den kommande valstriden blir av ovärderlig nytta.

Ref.

Från Alnö.

Alnö norra soc.-dem. kvinnoklubb höll måndagen den 11 febr. sitt årsmöte i Hoveda godtemplarlokal, till vilket medlemmarnas män inbjudits. Klubbens ordf., Olivia Backlund, öppnade mötet och hälsade de närvarande välkomna. Sedan vidtog det egentliga arbetet.

Under året ha hållits 9 ord. och 1 extra möte, 2 instruktionsmöten för utbildande till ordf., sekr. och kassörsbefattningar, 4 symöten, därav 2 med föredrag av fruarna Disa Västberg och Selma Nordlander. Dessutom har klubben ekonomiskt understött och deltagit i en 2 dagars kurs i kommunalkunskap samt 2 ombud till fattigvårdskurs i Sundsvall.

Åtskilliga viktiga spörsmål ha också under året behandlats, såsom: Fredsfrågan, Moderskapspensioneringen, Kooperationen m. fl. Genom kamrat Ida Larsson ha försålts 248 ex. av Morgonbris. Medlemsantalet vid årets slut 31. Till styrelse för 1924 valdes fruarna Hilda Henriksson, ordf., Olga Fröberg, sekr., och Henny An-

dersson, kassör. Korresp. Hilda Henriks-son. Kommissionsär Nanny Nyholm. Dessutom utsågos ombud till 2 kooperativa föreningars årsmöten. En kommitté tillsattes för förarbete till en fest, som kommer att hållas den 25 mars i Nyviks Folkets hus, med föredrag i agitationssyfte av vår riksdagsrepresentant fru Agda Östlund.

Programmet för dagen fullgjordes med noggrannhet och allas belåtenhet. Folkskollärare G. Forsell och hr Strandberg deklamerade på ett mycket förtjänstfullt sätt Frödings dikter. Dessutom sång och musik av fru Lundblad. Mötet, som var talrikt besökt, präglades hela tiden av riktig feststämning.

Till sist en hälsning landet runt. Stöd vårt partis stödningspress, detta är vår plikt som arbetarekvinnor!

O. B.

Från Essvik.

Essvik-Nyhamns soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte måndagen den 4 febr. Av den föredragna styrelse- och revisionsberättelsen framgick, att inkomster och utgifter balanserat å kr. 378: 08, med en nettobehållning av kr. 44: 14. Medlemsantalet vid årets början 68; avgångna 6, ingångna 6, vid årets slut 68.

Klubben har under året hållit 20 möten, därav 1 agitationsmöte med föredrag av fru Disa Västberg, samt 4 instruktionsmöten, därav 1 med föredrag av fröken Rosa Nordin.

Av Morgonbris ha sålts 720 ex.

Till styrelse för år 1924 valdes: Frida Holmqvist, ordf. och korresp., Hulda Lövendahl, vice ordf., Hildur Köhlkvist, sekr., Fina Berglund, kassör, Agnes Halvarsson, vice sekr. Kommissionsär för Morgonbris Elvira Olsson.

Mötena ha under året varit väl besökta, vilket bådär gott för framtiden.

Klubben sänder sin hälsning till kamrater landet runt.

Korresp.

Från Nyköping.

Nyköpings soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte måndagen den 18 febr. Klubben har under året hållit 8 ordinarie möten samt 3 st. möten tillsammans med Oxelösundsklubben. Bland de olika frågor, som under året diskuterats må här nämnas: Skolfrågan, Husligt arbete under lärlingslagen, Arbetarekvinnorna och Fredrika-Bremerförbundet. Klubbens ställning till Arbetarekommunen m. m. Dessutom har klubben haft 2 instruktionsmöten under hösten. Vid distriktets kamratmöte i Sparreholm var 12 medlemmar av klubben närvarande samt vid distriktets årsmöte hade klubben 1 ombud med. Ett agitationsföredrag har anordnats av distriktet med fru Hulda Flood som talarinna. Klubbens syförening går bra framåt; dess ändamål är att anskaffa medel för att bereda behövande husmödrar rekreation samt också att hjälpa vid andra tillfällen då så behöves.

Under året ha sålts 675 ex. av Morgon-

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnoförbundet.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbundet.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbundet:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85; Stockholm. A. T. Norr 244 36.

bris. Klubben är representerad i flera av stadens styrelser och nämnder, samt i stadsfullmäktige. De i tur att avgå ur styrelsen, fruarna Emma Wester, kassör, och Hedvig Johansson, sekreterare, omvaldes.

Med kamrathälsning till alla klubbar Sverige runt. G. A.

Från Bollnäs.

Bollnäs soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte i samband med sin 5-årsfest den 23 februari 1924.

Såväl styrelse- som revisionsberättelse godkändes. Till ordf. valdes fru Anna Karlsson, sek. fröken Elsa Forsberg, kassör fru Annie Nyström.

Under året har klubben anordnat föreläsningar om "Regering och riksdag", "Jack London", "Fortsättningsskolan" och om den "Nya skolreformen".

Efter årsmötets slut lämnade sek. en redogörelse över de fem gångna åren. Därav kan nämnas att inom klubben bedrivits ett energiskt upplysningsarbete och anordnats ett flertal offentliga tillställningar både i upplysnings- och ekonomiskt syfte.

Elsa Forsberg.

Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt.

Till styrelse för Uppsala läns kvinnodistrikt valdes (efter delningen med Stockholmsdistriktet) fruarna Gunhild Klangh, Enköping, Olga Hedén och Hulda Flood, Uppsala, v. u., samt till övriga styrelsemedlemmar fruarna Jennie Sjölander, Kungsängen, och Selma Gustafsson, Söderfors. Suppleanter: fru Anna Sävström, Enköping, och fröken Greta Tapper, Uppsala. Revisorer blevo fruarna Ada Vahlstedt, Elin Jansson och Hilda Hörngren, Uppsala. A.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** & sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Salt-sjö-Duvnäs.

Sthlns Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus. Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr. Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb. (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus. Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65; 3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte. Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. St Eriksgatan 10 n. b. Korresp. sek. fru Ellen Vidsjö, Karlsviksgatan 11, 1 $\frac{1}{2}$ tr. Tel. K. 35 94.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal. Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 7,8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. och korresp. sek. fru Anna Svensson, Tranegatan 10, Landskrona. Styrelsen.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7,9 i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1,30 e. m. i Folkets Hus, Skivarps. Nya medlemmar vinna inträde. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.